

rozum
a cit

OBČANSKÉ SDRUŽENÍ ROZUM A CIT

ZPRAVODAJ

LÉTO 2010

www.rozumacit.cz

Vážení rodiče, milí kolegové,

půlrok je za námi a opět nadchází letní období a s ním i prázdniny. V tomto čísle Vám již tradičně přinášíme bohatou nabídku prázdninových pobytů pro celé rodiny ale i prožitkové pobyty pro mladistvé. Dále jsme naplnili přání rodin, které vychovávají děti se zdravotním znevýhodněním a rozšířili nabídku pobytů i o další podzimní termín.

Nově se věnujeme problematice dětí s psychiatrickými problémy v náhradní rodině a pořádáme pro Vás náhradní rodiče cyklus přednášek na toto téma. Již nyní se setkávají s velkým ohlasem, a proto plánujeme se tomuto tématu i nadále intenzivně věnovat a Vás rodiče v této oblasti podpořit také prostřednictvím společného podpůrného setkávání. Věříme, že některou z nabídek využijete a na nějaké z akcí se potkáme.

Vedle nabídky vzdělávacích akcí a pobytů Vás informujeme také o průběhu našich služeb a nabízíme k využití novou službu umožňující odlehčení v rodinách. Věříme, že Vás osloví i článek o možnostech využití dotykové terapie a článek na téma zvláště důležité, jak mluvit s dětmi o biologické rodině.

Rádi bychom Vám také poděkovali za Váš čas při hodnocení našich služeb, o které jsme Vás požádali v minulém čísle. Z Vašich dotazníků vyplývá, že Vám nejvíce chybí např.: pobyty pro rodiny s těžce postiženými dětmi; semináře pro dospívající děti; přednášky na téma (puberta dětí, výchova romských dětí, jak zvládat agresi u dětí aj.); dále odborné články z oboru psychologie a pedagogiky, poradenství při výchově dětí s mentálním postižením, supervize pro rodiče, odlehčující služby aj.

Z Vašich zaslaných dotazníků jsme velice potěšeni a na Vaše podněty již v současné době konkrétně reagujeme a budeme v tom i nadále pokračovat.

Rádi bychom Vám také představili naše nové logo, které nás bude dále doprovázet a také připravujeme novou podobu našich webových stránek www.rozumacit.cz. Těšíme se na Vaše ohlasy.

Za všechny pracovníky Občanského sdružení Rozum a Cit Vám přeji odpočinkové prázdniny.

Andrea Hrdinová

V současné době nabízíme:

Poradenské centrum

Poskytujeme:

- informace o náhradní rodinné péči
- sociálně-právní poradenství
- psychologické poradenství a psychoterapii pro děti a náhradní rodiče
- pomoc při řešení obtížných rodinných situací
- mediaci při řešení konfliktů v rodinných vztazích
- podporu pro pěstouny–prarodiče, tety, strýce v rámci svépomocné skupiny pro příbuzenskou pěstounskou péči

Tel.: 323 605 782, 733 102 901; poradna@rozumacit.cz

Využijte také supervizi pro náhradní rodiče – neváhejte a obraťte se na nás na telefonním čísle: **323 605 782** nebo na: **poradna@rozumacit.cz**

Doprovázení náhradních rodin

Nabízíme:

- dlouhodobou a intenzivní podporu náhradních rodin
- individuální práci s rodinou v domácím prostředí
- péči doprovázejícího pracovníka – „průvodce“

Tel.: 323 605 782; poradna@rozumacit.cz

Vzdělávací a terapeutické služby

Pořádáme:

- odborné semináře
- víkendové tvůrčí a terapeutické dílny
- arteterapeutické a dramaterapeutické letní pobyty
- setkávání pěstounských rodin

Tel.: 323 604 504; sluzby@rozumacit.cz

Využijte novou službu:

Odlehčující služby pro náhradní rodiny

- krátkodobé zajištění odborné a spolehlivé péče o děti
- individuální přístup k potřebám jednotlivých rodin
- pomoc při tvorbě plánu odlehčující péče

Tel.: 323 606 447; bg@pestounskapece.cz

System péče o sociálně znevýhodněné děti – Blokovaný grant

Vytváříme:

- podmínky pro vzájemnou komunikaci, spolupráci a realizaci případových konferencí v oblasti péče o znevýhodněné děti
- síťování služeb na území Středočeského kraje
- nové typy služeb pro náhradní rodiny

Tel.: 323 606 447, 774 499 305; bg@pestounskapece.cz

Osvěta a propagace náhradní rodinné péče

- administrace webových stránek www.pestounskapece.cz
- odborné publikace v oblasti náhradní rodinné péče
- konference, diskuse, veletrhy, mediální výstupy

Pro koho jsou naše služby určeny:

- děti v náhradních rodinách
- mladistvé v náhradních rodinách
- náhradní rodiče
- odbornou i laickou veřejnost

Rozum a Cit má ve svých řadách tyto odborníky:

- psycholog
- sociální pracovník
- speciální pedagog
- psychoterapeut
- arteterapeut
- supervízor
- mediátor

Ohlédnutí za jarem 2010:

Otevřené setkání pro veřejnost

V dubnu jsme uspořádali první otevřené setkání pro odbornou a laickou veřejnost. Seznámili jsme zájemce s projekty Občanského sdružení Rozum a Cít, s terapeutickou metodou arteterapie pod vedením Mgr. Pavla Kopty a podrobněji s projektem Vzdělávací a terapeutické služby.

Zájemci měli možnost poznat, jak pracujeme s rodinami, jaký přínos má setkání pro rodiče a pro děti. A podle ohlasů lze soudit, že se víkendové setkání zdařilo, neboť je zájem o jeho pokračování...

Zkušenost jednoho z účastníků:

„Chtěla bych moc poděkovat za možnost zúčastnit se otevřeného setkání s arteterapií. Moje poděkování je upřímné. Opravdu moc děkuji.

Jsem ráda, že jsem poznala alespoň některé z náhradních rodin, kterým pomáháte.

Celý den jsme si hodně užili, po dlouhé době to nebylo něco jen pro děti, ale i pro mne. Dozvěděla jsem se plno nových zajímavých věcí o sobě i o dětech. Myslím, že pro náhradní rodiny je to bezvadná příležitost, jak si aktivně odpočinout a dozvědět se něco nového o sobě, dětech, úspěších i problémech v rodině, jak blíže poznat další náhradní rodiny, jak poznat, že nejsou sami na radosti ani starosti, že je tu někdo, kdo je ochoten s nimi mluvit a snažit se jim pomoci.

Napadá mě, jak prospěšné by to bylo i pro „ostatní“ rodiny.“

Vzdělávací a terapeutické služby pro náhradní rodiny – 2. pololetí roku 2010

I na druhé pololetí roku 2010 jsme pro Vás připravili řadu pobytů, vzdělávacích seminářů a možností pro společná setkávání.

Srdečně Vás zveme na některou z našich akcí.

PRÁZDNINY 2010:

2. – 4. 7. 2010: Prázdninový víkend pro mladistvé – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Toulcův dvůr, Praha

Prázdninové setkání s arteterapií je určeno mladým lidem od 15 do 22 let. Součástí programu budou také Shakespearovské slavnosti na Pražském hradě a poznání hlavního města Prahy.

Účastnický poplatek: 500 Kč.

- více o pobytech pro mladistvé naleznete na str. 10

12. – 16. 7. 2010: Letní pobyt s prvky narativní terapie – Ludmila Hanušová

Místo konání: Výtvarná dílna Zahradky, Jindřichův Hradec

V rámci tohoto pobytu bychom Vás chtěli seznámit s prvky narativní metody, které můžete využít při hledání řešení potíží svých dětí, případně i problémů vlastních. Pojem „narativní“ vychází z latinského *narativum* = příběh, vyprávění. V současném světě už slovo není pouhý symbol, ale označuje konkrétní skutečnost samu. Myslíme ve slovech, a příběh se proto může stát nástrojem myslí pro vytváření reality.

Nejlépe to zformuloval sám Buddha (Siddhárthu Gautama), když řekl: „Jsme to, co si myslíme. Všechno, co jsme, vzniká v našich myšlenkách. Svými myšlenkami tvoříme svůj svět.“

Pobyt je koncipován pro rodiny s dětmi.

Účastnický poplatek: 800 Kč za dítě do 12 let a 1200 Kč za starší děti a dospělé (v ceně je ubytování, plná penze a program).

7. – 15. 8. 2010: Prožitkový letní tábor Quo Vadis – Kam kráčíš?

Místo konání: chata Bakajda, u Harrachova

Pohlédnutí na vlastní cestu životem nabízíme mladým lidem od 15 do 18 let. Během setkání na ně čeká příroda a dobrodružství, chvíle přemýšlení, přátelé, humor, denní i noční aktivity, trocha sportu i prázdninového odpočinku.

Účastnický poplatek: 1000 Kč.

– *více o pobytech pro mladistvé naleznete na str. 10*

27. – 29. 8. 2010: Víkend pro rodiny, které vychovávají dítě se zdravotním znevýhodněním - Dagmar a Vratislav Kratochvílovi

Místo konání: OS Luka, v obci Loučka poblíž Olomouce

Víkendové setkání s muzikoterapií bude naplněno muzicírováním, které přinese rodičům i dětem relaxaci a uvolnění. Budeme hrát na všelijaké známé i neznámé nástroje, tančit břišní tance a hrát různé hry. Je připraveno také setkání s canisterapeuty, hipoterapií, výlet a společné rozhovory.

Účastnický poplatek: 150 Kč za dítě do 18 let a 400 Kč za dospělého.

– *více o pobytech pro rodiny vychovávající děti se zdravotním znevýhodněním naleznete na str. 12*

Přihlaste se na telefonním čísle: **323 604 504** nebo na e-mailové adrese: **sluzby@rozumacit.cz**.

PODZIM 2010:

ZÁŘÍ

10. – 12. 9. 2010: Sebepoznávací víkend pro mladistvé – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Penzion V Lukách, Dlouhá Ves, Sušice

Druhá ze dvou víkendových akcí pořádaných pro mladistvé členy náhradních rodin bude mít obdobný program jako prázdninová. Mladé lidi čeká arteterapeutický program a tentokrát i výlet na hrad Kašperk.

Účastnický poplatek: 500 Kč a věk účastníků: 15–22 let.

18. – 19. 9. 2010: Víkend pro rodiny s dětmi

Sexualita u dětí a mladistvých v náhradní rodinné péči – Mgr. Elena Lenártová

Místo konání: Penzion Sázavka, Čerčany

Pro náhradní rodiče je toto téma aktuální. U dětí lze totiž mnohdy jen těžko rozeznat, jde-li opravdu o projevy zdravé a přirozené sexuality, nebo naopak, jestli signalizují nějakou poruchu. Seminář „Porozumění přirozeným a problémovým projevům sexuality“ pomůže rodičům mimo jiné získat vědomosti a informace o tom, jak reagovat na signály, které dítě vysílá svým chováním a nebo, jak rozpoznat a dále s dítětem pracovat, jestliže bylo někým zneužíváno. Děti se budou věnovat výtvarné činnosti a zahrají si také různé hry.

ŘÍJEN

2. – 3. 10. 2010: Víkend pro rodiny s dětmi

Muzikoterapie – manželé Dagmar a Vratislav Kratochvílovi

Místo konání: OS Luka, Loučka (Olomoucký kraj)

Muzikoterapie patří do již tradičně pořádaných akcí, na které načerpáte chybějící energii, ale zároveň si můžete užít její živosti a ladnosti. Víkend se uskuteční v bezbariérových prostorách OS Luka, poblíž Olomouce. Opět se budeme seznamovat a hrát na všelijaké známé i neznámé nástroje, tančit břišní tance a hrát různé hry.

8. – 10. 10. 2010: Víkend pro rodiny, které vychovávají dítě se zdravotním znevýhodněním – manželé Bělohavých

Místo konání: Smečno

Společně s manželi Bělohavými se seznámíme s aktivní i pasivní muzikoterapií spojenou s arteterapií a dramaterapií. Na sobotní dopoledne je připraven výlet. V neděli dopoledne si rodiče a děti prožijí kurz jemné dotykové terapie pod vedením lektorky Marty Smutné. Víkend je připravený zejména pro rodiny s dětmi, které s námi ještě takový typ víkendu neprožily.

16. – 17. 10. 2010: Víkend pro rodiny s dětmi

Dramaterapie aneb prožitek radosti ze hry – Ing. Jan Bartošek

Místo konání: Olivova dětská léčebna, Říčany

Dramaterapie je tvorba za účelem sebepoznání, získání sebevědomí, odbourávání negativních postojů. Divadlo je prostředkem léčby. K cíli se nedostáváme přímo, ale jdeme k němu společně s celou skupinou, přes společný prožitek radosti ze hry a budování vzájemného bezpečí a dodržování společných pravidel sdílených hrou.

LISTOPAD

9. 11. 2010: Seminář pro náhradní rodiče

Návštěva zařízení dětské psychiatrické léčebny a seminář s pracovníky léčebny

Místo konání: DPL Opařany

Prohlídka a seminář jsou součástí programu „Dítě s psychiatrickými problémy v náhradní rodině“ (více na str. 14). Rodiče se budou moci seznámit s metodami práce s dětmi, terapiemi, medikací, možnostmi pobytu dětí v léčebně, odlehčující péče, ubytování pro rodiče a financováním léčby.

20. – 21. 11. 2010: Seminář pro náhradní rodiče

Partnerské vztahy – PhDr. Miloslav Kotek

Místo konání: Agrocenrum Ohrada, Vísky u Letovic

Seminář se bude věnovat partnerským vztahům a je určen hlavně partnerským dvojicím. Dr. Kotek povede seminář diskusní a interaktivní formou. Přinese čas pro diskuzi o společném prostoru partnerů a všech členů rodiny, jak načerpat energii do vztahu, jak komunikovat o ožehavých tématech a jak společně rozhodovat o důležitých věcech.

PROSINEC

3. 12. 2010: Seminář pro náhradní rodiče

Zvládání problémového chování dětí s psychiatrickými poruchami

Místo konání: upřesníme

Tento seminář je součástí programu „Dítě s psychiatrickými problémy v náhradní rodině“ (více na str. 14) a jedná se o závěrečné setkání zaměřené na praktické ukázky, jak pracovat s dětmi např. při zvládání agrese a jak reagovat na problémy a jednotlivé projevy. Společným cílem rodičů i doprovázejících odborníků bude lepší porozumění dětem v rodině, a především prevence různých krizových situací.

4. – 5. 12. 2010: Víkend pro rodiny s dětmi

Příbuzenská náhradní rodinná péče – arteterapie – Mgr. Pavel Kopta

Místo konání: Olivova dětská léčebna, Říčany

Víkend je pořádán zejména pro pěstouny–prarodiče a další příbuzné, kteří mají v péči děti svých příbuzných. Je zaměřen na podporu, odpočinek a sdílení. Na programu bude tvoření a využití arteterapeutických technik. Rodiče budou mít možnost popovídat si na dané téma s odborníkem a dětem bude nabídnuto sportovní vyžití a zábavné hry.

11. – 12. 12. 2010: Seminář pro náhradní rodiče

Supervize – PaedDr. Michael Chytrý

Místo konání: Toulcův dvůr – Praha

Prosincové zakončení uplynulého roku je již tradičně spojeno se supervizí náhradních rodičů. Sobotní přednáška bude obsahovat témata jako duševní hygiena a syndrom vyhoření. Nedělní dopoledne bude spíše relaxační a zaměřené na získání zpětné vazby.

Organizační informace:

Doporučujeme si rezervovat vybrané akce včas, a to telefonicky nebo e-mailem. Zájemci budou závazně zařazeni do programu po doručení písemné a podepsané přihlášky, kterou Vám zašleme s upřesněným programem zhruba v měsíčním předstihu před konáním akce.

Ceny víkendových pobytů jsou ve většině případů 150 Kč za dítě do 18 let a 400 Kč za dospělého za celý víkend. Cena jednotlivých víkendů může být upřesněna dle programu víkendu a bude uvedena v pozvánkách na jednotlivé akce. Uvedené ceny zahrnují příspěvek na lektora, ubytování a stravné.

Předběžné rezervace termínů a informace o akcích získáte na telefonním čísle: **323 604 504** nebo na e-mailové adrese: **sluzby@rozumacit.cz**.

Prožitkové pobyty pro mladistvé

Každý z nás potřebuje naplnit určitou hladinu prožitků. Prožitek je život a jeho kvalita a intenzita je spjata s našimi emocemi. Právě emoce pak odrážejí kvalitu našeho vztahu ke světu a k sobě.

Děti a mladí lidé mají čím dál méně času na to, aby mohli získávat prožitky klasickým způsobem, např. pohybem, společným skupinovým zážitkem, tvorbou... Děti a mladí, kteří mají absenci v prožitkové sféře, mohou pak ve svém volném čase ve zvýšené míře vyhledávat dobrodružství a intenzitu svých prožitků stupňovat extrémní formou.

Díky prožitku poznáváme sami sebe, své schopnosti, dovednosti, limity. Nalézáme také svou osobitost a ve spolupráci s druhými formujeme svůj vztah k okolí.

V rámci našich pobytů nabízíme mladým lidem vlastní zážitek, dobrodružství a poznávání...

Přijďte na některý z našich pobytů pro mladé!

2. – 4. 7. 2010: Prázdninový víkend pro mladistvé – Mgr. Pavel Kopta
Přijed' se setkat s dalšími mladými lidmi a poznat hlavní město Prahu.

Místo konání: Toulcův dvůr, Praha

Poznej sebe i druhé prostřednictvím arteterapie a užij si Shakespearovské slavnosti na Pražském hradě.

Účastnický poplatek: 500 Kč.

Věk účastníků: 15–22 let.

7. – 15. 8. 2010: Prožitkový letní tábor Quo Vadis –Kam kráčíš?

Pohlédni na svou vlastní cestu životem spolu s dalšími mladými lidmi.

Místo konání: chata Bakajda u Harrachova

Čeká tě příroda a dobrodružství, chvíle pro přemýšlení a hledání sebe sama, přátelé, humor, denní i noční aktivity a hry, trocha sportu i prázdninového odpočinku. Možná zjistíš, že toho mnoho dokážeš.

Účastnický poplatek: 1000 Kč.

Věk účastníků: 15–18 let.

10. – 12. 9. 2010: Sebepoznávací víkend pro mladistvé – Mgr. Pavel Kopta

Přijed' poznat sebe sama, nové přátele a nech doznít prázdninovou atmosféru.

Místo konání: Penzion V Lukách, Dlouhá Ves u Sušice

Přijed' na jih Čech, čeká tě arteterapeutický program a výlet na hrad Kašperk.

Účastnický poplatek: 500 Kč.

Věk účastníků: 15–22 let.

Přihlaste se na telefonním čísle: **323 604 504** nebo **774 416 879** u Lenky Hryzové nebo Kateřiny Szakálové.

Vychováváme dítě se zdravotním znevýhodněním

Děti se zdravotním znevýhodněním bývají nejzranitelnějšími členy každé společnosti, přesto často zůstávají v pozadí zájmu a mnohdy bývají umístěny do ústavní péče. Šancí pro tyto děti jsou náhradní rodiny, které se rozhodnou o ně pečovat a přijmout je za členy. Těchto rodin však není mnoho a jedná se o vzácná a velmi důležitá rozhodnutí.

Děti přicházející do náhradních rodin potřebují vedle stabilního rodinného prostředí často také kompenzovat své znevýhodnění zdravotního charakteru. To klade na celou rodinu zvýšené nároky. Rodiče jsou nuceni řešit nejen rodičovské úkoly spojené s přijetím dítěte do péče, jako je budování nového vztahu a zdravé identity dítěte, ale také situace spojené se zdravím dětí, jako je rehabilitace, úprava prostředí, terapie a v neposlední řadě integrace dítěte do společnosti.

Rozhodnutí rodin, které pečují o děti se zdravotním znevýhodněním, si velice vážíme a jsme si vědomi, že potřebují velkou dávku podpory. Rodinám proto nabízíme chvíle oddechu a sdílení.

Pořádáme pro ně setkání a spolu s nimi prožíváme chvíle zastavení. První setkání jsme uspořádali již v roce 2008 a mělo velký ohlas. A druhý ročník v minulém roce to potvrdil. Rodiny projevily zájem se i dále pravidelně setkávat a být si průběžně oporou na cestě péče o děti se zdravotním znevýhodněním.

Setkání nabízíme i dalším rodinám!

27. – 29. 8. 2010: „Prázdninové setkání s muzikoterapií“

Místo konání: OS Luka, v obci Loučka poblíž Olomouce, bezbariérové!
Rodiny mají opět možnost prožít s **manželi Dagmar a Vratislavem Kratochvílovými** víkend s muzikoterapií. Čekají nás dny naplněné muzicírováním, které přinášejí rodičům i dětem relaxaci a uvolnění. Budeme hrát na známé i neznámé hudební nástroje, tančit břišní tance a hrát nejrůznější hry. Neopomeneme ani tradiční společné rozhovory. Je připraveno také setkání s canisterapií a hipoterapií. Těšíme se na společný výlet.

8.–10. 10. 2010: „Podzimní setkání s muzikoterapií a dotykovou terapií“

Místo konání: Smečno

O tomto víkendu se seznámíme s manželi Bělohavými. Ti nás doprovodí do světa aktivní i pasivní muzikoterapie, spojené s arteterapií a dramaterapií.

Na sobotní dopoledne je připraven výlet. V neděli dopoledne si rodiče a děti prožijí kurz jemné dotykové terapie pod vedením lektorky Martiny Smutné. Akce je připravena zejména pro rodiny, které s námi ještě podobný typ víkendu neprožily.

Osobní pozvání:

„Vážení a milí, máme se krásně, a i když mám zrovna zlomenou nohu, nic mi nebrání, abych naši postiženou holčičku hezky o berlích obskákala, umyla, nakrmila, učesala a předala svému laskavému manželovi, který ji odveze do školy pro postižené děti. Než ji v poledne vyzvedne, stihne obletět všechny lékárny, různé úřady a ještě koupit čerstvé rohlíky a mléko. Je to každodenní kolotoč, ve kterém nám rády pomáhají ještě ostatní děti.“

Vždycky jsme se strašně těšili na léto, že za odměnu pojedeme na setkání rodičů dětí s handicapem. V minulém Zpravodaji jsme toto setkání nenašli, a proto jsme byli šťastní, když jsme se telefonicky dozvěděli, že se toto setkání zase chystá.

Je to pro nás opravdu velká odměna za každodenní práci s postiženým dítětem. Na minulých setkáních se nám líbily všechny akce včetně procházek, ale jelikož daleko nedojdeme, ocenili jsme např. muzikoterapii, canisterapii nebo psychologické přednášky a filmy. Nám by se líbilo i plavání s dětmi v bazénu, ale jsme vděční za každou připravenou přednášku nebo akci.

Ještě nikdy se o nás nikdo tak nestaral. Koupáním se očistí tělo, muzikoterapií duše, ale největším přínosem pro nás jsou masáže vonnými oleji, které doma často děláme.

Co potřebuje postižené dítě? Nakrmit, přebalit, ale především strašně moc lásky a doteková terapie, kterou jsme se na setkání naučili, je jedna z nejlepších projevů blízkosti matky a otce s dítětem.

Už teď se máme na co těšit. Pro nás je radostí už to, že se setkáváme s Vámi a s dalšími pěstouny a můžeme zase načerpat nové rady, zkušenosti a spousty pozitivní energie.“

Krásné léto přejí pěstouni z Moravy

Dítě s psychiatrickými problémy v náhradní rodině aneb kdy vyhledat pomoc dětské a dorostové psychiatrie

Projevuje se u Vašeho dítěte nadměrná úzkost, agrese či psychosomatické obtíže?

Vychováváte dítě s autismem?

Přejete si více porozumět neobvyklým projevům svých dětí či zvládat problematické chování dětí?

Nevíte, zda je vhodné vyhledat odbornou pomoc a kde?

Pak právě Vám nabízíme k přečtení tyto stránky a následně blok ucelených seminářů na téma: **Psychiatricky nemocné dítě v náhradní rodině**

Je zřejmé, že v náhradních rodinách vyrůstají také děti s problémy, které patří do kategorie psychiatrických. U dětí se mohou projevovat jako úzkostné poruchy, psychosomatické a emoční problémy, poruchy v rámci autistického spektra nebo poruchy chování... Když děti mají psychické problémy a trápení, bývá to náročné pro celou rodinu. Navíc problémy nejčastěji vrcholí v době puberty, která už je náročná až až! Děti se stávají agresivními nebo naopak uzavřenějšími, mají problémy ve škole, ve vztazích se svými vrstevníky, rodiči aj.

Rodiče si mnohdy s projevy dětí nevědí rady, bývají zoufalí a je pro ně obtížné odhadnout chvíli, kdy se obrátit o pomoc a kam. Vyhledání pomoci odkládají a snaží se s problémy bojovat sami.

Ale podpora ze strany odborníků v oblasti dětské a dorostové psychiatrie je skutečně většinou potřeba. Rodiče ale jen s těžkostí nacházejí dobré odborníky z oblasti pedopsychiatrie, zvláště pokud v tomto směru nemají mnoho zkušeností.

Problémem také bývá, že rodiče se potýkají s malou zkušeností psychiatrů s dětmi s deprivacním syndromem, poruchami připoutání a prožitým traumatem ztráty svých vlastních rodičů. Tyto děti pak mnohdy získávají mylnou psychiatrickou diagnózu a bývají označeny jako problémové či ob-

tížně vychovatelné. Toto označení pak dítěti často působí větší potíže než samotný původní příznak.

To vše vede k prodlužování náročného stavu v rodině, k přetížení rodičů i dětí. Přesto je včasné a správné diagnostikování psychických obtíží možné.

Řada rodičů se ostýchá včas řešit vážné problémy dětí. Rádi bychom proto pomohli snižovat Vaše obavy před možnou stigmatizací dětí a pomohli a podpořili Vás ve včasné vyhledání odborné péče. Pro povzbuzení uvádíme zkušenost jedné rodiny, uvedeno níže.

Blok ucelených seminářů na téma: Psychiatricky nemocné dítě v náhradní rodině

Semináře jsou zaměřeny jak na teoretické znalosti, tak praktické dovednosti. Společným cílem bude lepší porozumění dětem, a především prevence různých krizových situací. Budeme diskutovat o psychoterapeutických metodách a rehabilitačních postupech. Nabízíme také prostor pro sdílení, nácvik dovedností a konzultace s odborníky a ostatními rodiči.

Semináře jsou prožitkové, budeme pracovat ve skupině se zaměřením na individuální potřeby v jednotlivých rodinách.

18. 6. 2010: Úvodní seminář na téma „Dítě s psychiatrickými problémy v náhradní rodině“

Místo konání: Centrum osobního rozvoje ADITEA, Praha

Seznámení se s problematikou dětské a dorostové psychiatrie s různými typy obtíží, onemocnění, diagnostickými technikami a metodami práce s dětmi.

9. 11. 2010: Návštěva zařízení dětské psychiatrické léčebny a seminář s pracovníky léčebny

Místo konání: DPL Opařany

Prohlídka a seminář s vedením léčebny (nabídka služeb, seznámení se s metodami práce s dětmi, terapiemi, medikací, přednáška na téma pobytu dětí v léčebnách, možností odlehčující péče a ubytování pro rodiče, financování léčby).

3. 12. 2010: Závěrečný seminář na téma „Zvládání problémového chování dětí s psychiatrickými poruchami“

Místo konání: upřesníme

Tento seminář je spojen s praktickými ukázkami, jak pracovat s dětmi např. při zvládání agrese a jak reagovat na jednotlivé projevy. Společným cílem rodičů i doprovázejících odborníků je lepší kvalita života dětí a prevence různých krizových situací.

Organizační informace:

Semináře pro náhradní rodiče jsou jednodenní. Po celou dobu seminářů volíme individuální přístup. Prostor na těchto akcích je pro 10 klientů. Cena každého semináře činí **200 Kč** a zahrnuje lektorné, pomůcky a oběd.

Přihlašte se na telefonním čísle: **323 604 504** nebo e-mailové adrese: **sluzby@rozumacit.cz**.

Moje zkušenosti s dorostovou psychiatrií aneb jak se nebát svěřit děti do péče klinických psychiatrů a psychologů

Protože pěstouni často ztrácejí nadhled nad situací, do které se dostanou, rozhodli jsme se podělit s ostatními o příběh našeho Pepíčka, který je dobrou ilustrací, jak pěstoun ztrácí soudnost a jak lze díky odborníkům opět „naskočit“.

„Před devíti lety jsme s manželem přijali do pěstounské péče první tři děti – sourozence Marušku (7 ½ roků), Aničku (6 roků) a Pepíčka (4 roky). Od krajského úřadu jsme se o jejich osudu moc konkrétního nedozvěděli. Pouze kusé informace o tom, že matka je nezvěstná, od manžela utekla, neboť ji bil. Otec byl po odebrání dětí odsouzen k výkonu trestu na tři roky pro domácí násilí na dětech a na manželce. Děti před odchodem k nám pobývaly během dvou let v diagnostickém ústavu a ve dvou dětských domovech.

Takže naše děti k nám přišly s pěkně těžkým batohem! Traumata, deprivace a poranění, které jsme si my, náhradní rodiče, vůbec neuměli, ani přes bujnou fantazie, představit.

Pepíček měl hned od začátku velmi složité povahové vlastnosti. Byl neklidný, nepozorný k osobním věcem, roztržitý, neudržel peníze, vynalézavě lhal. Je závislý na sladkostech, chodil v noci po bytě a sladkosti bral, potom je potají nosil do školy a tam je pojídal. Dva roky po příchodu k nám s ním musel manžel spát v pokoji, neboť měl velké noční děsy a ze spaní křičel.

Jeho kázeňské prohřešky, zejména krádeže, se postupně rozšířily i mimo rodinu a Pepa začal navštěvovat ambulantně Středisko výchovné péče. Trpěl neustálým pocitem, že o něj máme malý zájem a pociťoval nedostatek podpory a citové vřelosti.

...a jak nám všem bylo pomoheno?

Po několika letech obíhání různých institucí jsme nechali samostatně sedět Pepíčka a jeho sestru Aničku na chodbě psychiatrie v Krči. Obě děti jsme předem obeznámili s tím, jak se chovat... Leč naše děti se „předvedly“ ve své přirozenosti tak, že paní doktorka na základě toho usoudila, že tady léky nepomohou, že je u Pepíčka nutná hospitalizace alespoň na 6 týdnů...

A tak po sedmi letech „sendvičového“ navštěvování psychologů a psychiatrů nastoupil svůj první pobyt. A potvrdilo se, že vinou týrání v raném dětství

stále trpí úzkostí a děsy – ve snech prožívá, jak jej vyhledává biologický otec s touhou pomstít se mu. S manželem jsme si volně vydechli se zjištěním, že jeho chování má kořeny někde hluboko a že nemůžeme stále donekonečna pochybovat o tom, zda mu dáváme dostatek lásky a přiměřenou kázeň!!!

Po pobytu na psychiatrii v Krči se Pepa (bylo mu v té době 13 let) velmi snažil. Na rozloučenou dostal od lékaře za úkol vyplňovat záznam „Modrý život“. Záznam se nám nedařil kontrolovat a jeho chování začalo opět nabírat nežádoucí směr. Doma kradl věci, aby měl peníze na kouření, zdemoloval kasičku, do které celá rodina šetřila na humanitární účely. Vyčítal nám, že jej trestáme, když prý je za sebe zodpovědný... Vyhrožoval útekem, předvedl hysterickou scénu a začal být čím dále agresivnější...

Jeho spolužáci nás pak informovali o chování ve škole a zvláště o tom, že paní učitelka bude muset „řešit chování pestounů“, neboť Pepa paní učitelce napovídal, že ho bijeme. Dlouho jsme si to všichni vyjasňovali.

Potom po jednom rozhovoru se Pepíček, ve snaze polepšit, osmělil a zavolal panu doktorovi, tedy jeho ošetřujícímu psychiatrovi, cože má dělat, aby přestal krást, aby mohl kouřit... Pan doktor doporučil co nejdříve léčbu v Psychiatrické léčebně v Opařanech. A tak Pepa v polovině července loňského roku nastoupil na dorostové oddělení do DPL Opařany.

Byli jsme velmi příjemně překvapeni prostředím, kde bude Pepíček pobývat. Budova a samotné oddělení bylo po rekonstrukci a působilo velmi pozitivně. Přesto, když došlo na osobní předávání, neubránili jsme se slzám.

Pepíček pobýval v Opařanech dva a půl měsíce. Během té doby jsem za ním dojížděla zejména já, neboť jsem chtěla pochopit smysl psychiatrické péče u dospívajících. Dokonce jsem se zúčastnila „Opařanských dnů“ pro odbornou veřejnost.

Závěr odborníků byl: u Pepíčka se projevuje významný podíl patologické výchovy z raného dětství s dosavadními následky i přes kvalitní pěstounskou péči.

Jsem ráda spolu s manželem, že jsme se včas s Pepíčkem dostali do odborné péče. Já osobně jsem měla v sobě velké mýty o psychiatrické hospitalizaci. V Opařanech jsem se seznámila s oddělením pro chlapce a mohu jenom chválit. Léčebný pobyt je založen především na pevném řádu. Chlapci jsou neustále zaměstnáváni. V areálu je spousta možností pro rekreaci,

ale také ekofarma, kde hoši pracují na drobném hospodářském statku. Náš Pepíček po krátkém pobytu pochopil, že heslo, které doma dodržujeme „dodržuj řád a řád zachová tebe“, platí i v DPL v Opařanech.

Od Pepova propuštění uběhl téměř rok a my můžeme říci, že nám všem bylo pomoheno. Odpočinuli jsme si a s odstupem jsme pochopili, že jedině s pomocí odborníků můžeme udělat vše, co je třeba. Pepíček pochopil, že v životě se musí poslouchat. Zatím nemá vyhráno. Denně spolu v dobrém zápasíme o splnění jeho povinností doma i ve škole. Jednou přijde doba, že se bude muset rozhodovat sám. Bude to mít těžké, ale jsme tady celá rodina, která mu pomůže dál, pokud bude chtít.

Chtěla jsem Vás, pěstouny, touto výpovědí, povzbudit - nebát se svěřit se svými problémy odborníkům na poli psychiatrie.“

Za celou rodinu příběh sepsala maminka – pěstounka ze severních Čech

Dotek – cesta k porozumění, kontaktu a komunikaci

Alena Dupalová (Občanského sdružení ŠAFRÁN dětem)

Dotýkání je základní lidskou schopností a také potřebou. Dotek má v našem životě různé role. Prostřednictvím doteku dostáváme informace o světě kolem sebe, dotekem komunikujeme se svým okolím, dotek potřebujeme stejně jako potravu. Velkou roli hraje kvalita doteku.

Známý je experiment Harryho Harlowa ze šedesátých let 20. století, který narozená mláďata makaků odděloval od jejich matek a nechal je vyrůstat v izolaci. Jako náhrada matky jim sloužily dvě atrapy, přičemž jedna byla z drátěného pletiva a druhá z látky. Bez výjimky se všechna mláďata shromažďovala u „matky“ z látky, a to i v případě, že potrava byla u „matky“ drátěné.

Máme-li být s okolím v dobrém kontaktu, potřebujeme, aby náš nervový systém byl zásobován dostatkem podnětů z okolí. To vše se děje prostřednictvím smyslových orgánů. Podněty, které k nám přicházejí, vnímáme pomocí zraku, sluchu, chuti a čichu. Bez těchto vjemů nemůžeme nějakým způsobem přežít. Bez hmatu, tedy vnímání prostřednictvím pokožky, není život. Kontakt přes nervová zakončení v kůži ovlivňuje velmi silně naše tělesné prožívání, tedy jak se cítíme. Hlavním prostředníkem těchto vjemů je dotek.

Nástrojem doteku jsou ruce. Pokud máme v úmyslu dotýkat se druhého, je důležité nejprve pečlivě vnímat jeho signály. Nečekaný a necílený dotek může vyvolat pocit strachu a nejistoty. Mluvíme-li o doteku, který má především předávat informaci, je třeba si uvědomit, že velkou roli hraje místo doteku a jeho intenzita. Rovněž je třeba vědět o tělesných potřebách toho, koho se budeme dotýkat. Ne každý je hned doteku otevřený a přístupný. Důvodů může být mnoho, zvláště u dětí, které přicházejí do náhradní rodiny a nesou si s sebou určité životní zkušenosti a prožitky. To ale neznamená, že u nich je dotek tabu. Bývá tomu právě naopak, jen je třeba pečlivě vnímat signály, které dítě vysílá.

Významnou roli hraje kvalita a proměnlivost podnětů zprostředkovaných dotekem. Malé dítě potřebuje tělesný kontakt mnohem častěji a intenzivněji. Není totiž schopné komunikace pomocí řeči, kterou zatím neovládá, a řídí se tedy pouze podněty, které mu zprostředkovává největší

orgán našeho těla, jímž je kůže. Čím je dítě menší, tím větší je jeho potřeba fyzického kontaktu a těsnějšího vztahu s matkou. Mnoho problémů v budoucím životě dítěte pramení právě z nenasycené potřeby blízkého fyzického kontaktu – **přilnutí** (např. strach z navazování kontaktů s lidmi, nutkavé lpění na náhražkách, citová plochost apod.).

Určitá zanedbání v naplňování psychických potřeb, kde má absence fyzického kontaktu svůj význam, lze u dítěte napravit, ale mnohem důležitější je jim předcházet. Naše práce začíná již v kojeneckém ústavu, odkud dítě přichází k Vám, do náhradní péče. Pracujeme tedy s dětmi, které jsou momentálně vystaveny nedostatku syčení tělesných potřeb. Považujeme tuto pomoc za velmi významnou pro jejich další rozvoj. Zde ale jeho cesta nekončí. Jsme si vědomi, že dítě, které přichází do náhradní rodiny, si s sebou přináší deficit v této oblasti. Práce s rodinou je proto pro nás velmi důležitá a v případě dětí, se kterými pracujeme, ji vidíme jako pokračování své započaté práce.

V seminářích pro pěstounské rodiny, které pořádáme, nabízíme všem zúčastněným zprostředkování prožitku nejen sebe sama, ale rovněž druhé osoby. Umožňujeme rodičům i dětem poznat a vnímat význam vzájemného blízkého kontaktu. Naší zkušeností je, že právě **komunikace prostřednictvím doteků hraje významnou roli v navazování přirozené citové vazby mezi rodičem a dítětem.** Vycházíme z toho, že rodinu charakterizuje situace, kdy rodiče uspokojují psychické potřeby dítěte a soužitím s ním jsou současně uspokojovány psychické potřeby jejich rodičů. Hlavním předpokladem úspěšnosti je navázání komunikace. Dotek považujeme za skvělý nástroj vedoucí k naplnění cíle.

Stále můžeme na seminářích vidět, že i my, dospělí a pečující, jsme ti, kterým dotek chybí. Nebojme se tedy využít příležitosti k naplnění této i naší potřeby a přitom nepopsatelně pomoci dítěti. Zní to prostě? Ano, je to prosté. Pro řadu lidí však ne zrovna jednoduché.

Neklademe si za cíl vybavit Vás odbornými technikami. Vycházíme z toho, že právě v jednoduchosti a přirozenosti je síla. Aby člověk mohl něco předávat druhému, potřebuje vlastní prožitek. A právě na tom stojí celá filosofie naší práce a naše semináře.

Nezapomenu nikdy na obraz, kdy pětiletý chlapeček poté, co ho maminka-pěstounka masírovala, sám masíroval ji. Pak tiše seděl u její hlavy a díval se na ni, jak blaženě odpočívá. Nepoužíval žádné techniky, jen dělal

to, co ona předtím jemu. Byl to okamžik spoluprožívání, přirozeného lidského propojení a lásky. To dokáže dotek!

Naší radou pro Vás tedy není studování učebnic ani technik a složitých masážních postupů. **Snažte se vnímat to, co je nám přirozené.** Vnímejte signály dítěte, samo Vám napoví. Někdy stačí jenom klidně položená ruka na zádech dítěte, když se píše úkol, nebo pomalé klidné krouživé hlazení celou plochou ruky po lopatkách při povídání si, někdy vzít po koupání olej a o něco déle jemně promasírovávat nohy včetně prstů. Když dítě u Vás spočine v leže, můžete mu dlouhými tahy hladit celé tělo od hlavy až k patě a pak ho pevně zabalit do deky a klidně u něj ležet. Dopřejte mu čas, který potřebuje. Můžete pozorovat, jak se zklidní a je v kontaktu se sebou samotným. Nebojte se nechat dítě dělat to samé Vám. Je to nejpřirozenější způsob, jak být plně spolu.

A naše doporučení? Nehleďte žádné techniky. Jsme přirozeně dotekové bytosti. Prostě se dotýkejte!

Z Vašich zajímavých dotazů:

1. Jak je to s dluhy u biologických rodičů dětí, které jsou v pěstounské péči? Přecházejí dluhy na děti? Hrozí pak pěstounům exekuce?

U dětí v pěstounské péči trvá příbuzenský vztah k jejich biologickým rodičům, a děti po nich tedy dědí stejně jako děti vyrůstající v biologických rodinách. Na dědictví mohou váznout i dluhy, které v případě dědictví můžou přejít i na děti. Dědic odpovídá věřitelům zesnulého do výše ceny dědictví. To znamená, že pokud je hodnota dluhů vyšší než hodnota dědictví, dědicové odpovídají jen do výše hodnoty dědictví a dluh ze svých prostředků už nejsou povinni uhradit.

Nejjednodušším řešením, jak se vyhnout dluhům (tím ale i dědění majetku) je možnost odmítnutí dědictví, které může v dědickém řízení před notářem učinit každý dědic. A to ve lhůtě 1 měsíce ode dne, kdy byl o tomto právu dědic vyrozuměn.

Pokud je dědictví předloženo, může se také dědic dohodnout s věřiteli na tom, že jim dědictví přenechá k úhradě dluhů; dohodu schvaluje soud.

V dědickém řízení zastupuje děti jejich zákonný zástupce (**rodič** – pokud není omezena soudem jeho rodičovská zodpovědnost, **osvojitel**, nebo **poručník**), nebo soudem určený opatrovník. K odmítnutí dědictví i dohodě s věřiteli je vyžadováno schválení soudem (nejde o běžnou záležitost).

Pěstounům v uvedeném případě exekuce nehrozí. Pěstouni jsou odpovědní za výchovu dítěte, avšak neručí za závazky dítěte.

2. Může po pěstounovi dědit dítě, které měl v pěstounské péči?

Ze zákona pěstounské dítě dědit nemůže, není to přímý příbuzný. Aby mohlo dítě v pěstounské péči dědit, musí být sepsána závěť, kde bude dítě v PP jako dědic uvedeno. Závěť je dobré sepsat u notáře, aby ji později nemohl nikdo napadnout. V případě, že dítě získá dědictví a není zletilý, tak s tímto zděděným majetkem disponuje poručník. Pokud chce poručník s majetkem cokoli provést, musí k tomu mít souhlas soudu!

3. Jak to je, když pěstouni chtějí spořit dětem, které mají v pěstounské péči? Jak vše ošetřit, aby úspory, které jim pěstouni spoří, pak nevyužili biologičtí rodiče pro své účely, a nepřipravili tak děti o tyto peníze?

Na úvod je nutné připomenout, že pěstouni nijak nepečují o jmění dítěte (včetně finančních prostředků dítěte), a nemají ani žádné oprávnění s ním disponovat. Pěstoun tak například nemá právo nakládat s prostředky dítěte na stavebním spoření. Toto právo však mají zákonní zástupci dítěte (pokud

nemají omezenou rodičovskou zodpovědnost soudem), případně opatrovník jmenovaný soudem (vždy se souhlasem soudu).

Pokud tedy pěstoun chce spořit dětem, případně mít možnost s prostředky nakládat a zároveň mít jistotu, že s penězi nebude disponovat jiná osoba, doporučili bychom raději otevřít bankovní účet (nebo zvolit jiný bankovní produkt kromě vkladní knížky) na jméno pěstouna. Po dovršení určitého věku (18 let) pěstoun příslušnou naspořenou částku dítěti daruje.

Komplikovanější možností by bylo spoření na vkladní knížce – na jméno dítěte, kde by však bylo nutné zajistit vinkulaci vkladu rozhodnutím soudu s tím, že by rodiče nezletilého dítěte nemohli peníze vybrat (jednalo by se vlastně o omezení rodičovské zodpovědnosti).

Jeden den se službou Doprovázení

Mezi služby nabízené naším sdružením náhradním rodinám patří již třetím rokem Doprovázení. V minulých číslech přinesl náš Zpravodaj podrobný popis této služby. Nyní přinášíme „nahlédnutí“ do této služby v podobě vyličení jedné z typických návštěv v rodině.

Doprovázení představuje dlouhodobou terapeuticky zaměřenou službu, která probíhá v domácím prostředí rodiny. Pracuje se s jednotlivými členy rodiny, ale i s celou rodinou dohromady. Dle povahy problému, s nímž chce rodina pomoci, pracují s rodinou i další odborníci. Každé čtyři měsíce se také pořádají víkendové pobyty pro všechny doprovázené rodiny. Délka spolupráce s jednou rodinou obvykle nepřesáhne 18 měsíců. Služba je poskytována zdarma.

Příklad z praxe:

V následujících řádcích Vám umožníme nahlédnout do naší konkrétní práce s rodinou.

Před několika měsíci nás oslovila babička sedmileté Helenky, kterou má v péči téměř od jejího narození, se žádostí o radu. Vnučka má problémy ve škole, téměř všechny učitelky k ní zauímají negativní postoj. Helenka je dcerou syna babičky, její matka se psychiatricky léčí a v péči má své další dítě, které má s dalším partnerem. Helenku navštěvuje, i když nepravidelně. Otec Helenky dceru svěřil své matce, avšak velký zájem o ni nejeví.

V průběhu vstupní konzultace zjišťujeme, že Helenka trpí velkou úzkostí, způsobenou nepřítomností svých rodičů, ačkoli je silně fixována na babičku. Má poruchy spánku a vyžaduje velkou pozornost. Není schopna zorientovat se v celém složení rodiny a pochopit, kdo jí vlastně vychovává. Babička je velmi unavená a vysílená nejen péčí o vnučku, ale rovněž dalšími komplikovanými vztahy v rodině - péčí o svou matku a starostmi o své další vlastní děti. Vzniklou situaci si klade za vinu. Byla jí nabídnuta služba Doprovázení a s celou rodinou se začalo intenzivně pracovat.

Příklad jedné z návštěv:

11:00 – 12:30 hodin: návštěva ve škole

Průvodkyně, psycholožka a babička si sjednaly konzultaci ve škole, aby situaci okolo školních potíží Helenky projednaly s ředitelkou a třídní učitelkou. Ty se obě zpočátku staví k Helence negativně, vyjadřují nepřátelské postoje a sdělují, že již vyčerpaly všechny možnosti, jak ji do školní práce zapojit. Doporučují speciální školu. Psycholožka společně s babičkou vysvětluje rodinnou situaci a psycholožka postupně objasňuje motivy Helenčina

chování. Ty odpovídají obecně pocitům dětí opuštěných rodiči: pocity znehodnocení, nejistoty, úzkosti, věčné touhy po rodičích. Projevují se potřebou zvýšené míry pozornosti a zážitků úspěchu, dále pak např. nespolečností ve škole, odmítáním jídla, poruchami spánku atd. Po dlouhém rozhovoru u obou učitelek mizí známky nepřátelství, čímž se objevuje prostor pro dohodu. Setkání přispělo k uklidnění celé situace a k určitému pochopení ze strany učitelky, i když je možné, že v budoucnu bude nutné uvažovat o změně školy.

12:45 – 13:45 hodin: Následuje **konzultace psycholožky s Helenčiným otcem**, který při této příležitosti přijel na návštěvu ke své matce. Zpočátku příliš nespolečňuje, nejvíce známky zájmu o celou situaci, spíše vyjadřuje nedůvěru. Psycholožka také jemu vysvětluje pocity, které dcera prožívá, když je ve styku s rodiči pouze občas. Předává otcovi doporučení, jak se chovat, aby se Helenka cítila jistěji, vyrovnaněji: dodržování termínů návštěv a dohod, doby telefonátů, jasné a zřetelné stanovení způsobu trávení společného času. Na závěr konzultace otec přislíbil, že se pokusí tato doporučení dodržovat a v dalším čase návštěvy se věnuje dceři.

13:45 – 15:00 hodin: **Konzultace psycholožky s Helenčiným dědou** jsou součástí každé návštěvy. Děda s babičkou žijí již několik let ve formálním manželství. Děda je vnímán všemi členy rodiny (kromě Helenčina otce) velmi negativně jako strůjce většiny konfliktů. Konzultace mu mají poskytnout určitý prostor a vést k objasnění Helenčiných pocitů a projevů chování, umožnit nastolení pravidel chování vůči vnučce i vůči dalším členům rodiny. Během této konkrétní konzultace děda poprvé přiznává, že současná situace není pro Helenku vhodná. Sděluje, že se od minulé konzultace snaží nebýt před Helenkou vulgární a více ji podporuje. Současně ale dodává, že současná snaha je marná, že by pro Helenku bylo nejlepší, kdyby se s babičkou rozvedli. Pokusí se přemýšlet, za jakých okolností by byl ochotný se s babičkou v klidu domlouvat alespoň ohledně provozních záležitostí, týkajících se vnučky.

12:45 – 15:00 hodin: Během každé návštěvy **průvodkyně s babičkou** vyhodnocuje situaci v rodině, snaží se být pro babičku oporou a zmírnit její nejistotu. Probírá s ní její jednotlivá rozhodnutí, motivy a pocity a povzbuzuje ji v takových vzorcích chování, která jsou přínosem pro ni i pro Helenku. Tentokrát babička pokračuje v hodnocení své minulosti, hovoří o své vyčerpanosti a vyčítá si neschopnost učinit rázná opatření vůči vnuččiným rodičům. Průvodkyně ji pomáhá najít neadekvátnější způsoby chování, vzhledem k stávající situaci především podporuje rozhodnost a pozitivní způsoby jednání.

15:00 – 15:15 hodin: Během následujícího rozhovoru **průvodkyně a psycholožka s babičkou** vyhodnocují důležité momenty návštěvy, posuny v celkové situaci. Babička je doporučeno, jak postupovat, aby situace byla pozitivní pro Helenku a co nejméně bolestivá pro ni. Dostává se jí kladného hodnocení některých rozhodnutí učiněných v mezech jednotlivých návštěv. Babička vyjadřuje velkou úlevu, kterou, prý, cítí po každé návštěvě.

V následujících měsících psycholožka a průvodkyně pracují s Helenčinou matkou na úpravě vztahu k dceři. Helence je poskytována 1x za 14 dnů terapie hrou a babička dochází jednou měsíčně na individuální terapii do Poradenského centra. S rodinou v rámci víkendových setkání pracuje arteterapeut.

Zhodnocení: Po několika měsících intenzivní spolupráce došlo k výraznému posunu u všech zúčastněných, především u Helenky a babičky. Ve škole se Helenka zatím projevuje bezproblémově. Oba její rodiče dodržují stanovená pravidla. Helenka, dokáže již bez výrazných projevů ohrožení mluvit o svých přáních a touhách, ale i zklamáních. Upravil se i její vztah k jídlu, je celkově samostatnější. Babička postupně ztrácí pocity viny, je radostnější, aktivnější, rozhodnější. Dokáže určovat a udržovat pravidla a má pocit, že se život vrací do jejích rukou. Atmosféra je celkově uvolněnější, jen k domluvě mezi babičkou a dědou zatím nedošlo.

Vše se jeví jako příběh směřující ke šťastnému konci, avšak navozená situace je velmi křehká a vyžaduje ještě spoustu práce.

Způsob práce s jednotlivými rodinami je rozdílný a individuální. Rodina má vždy prostor k vyjádření, zda jí daný přístup vyhovuje, či nikoliv. Ve všech rodinách, kterým jsme Doprovázení poskytli, došlo k výraznému posunu, ke zlepšení atmosféry, k posílení rozhodnosti a samostatnosti členů a především k lepšímu porozumění dětem a to přijatým i vlastním.

V případě zájmu nás kontaktujte na: **poradna@rozumacit.cz** nebo telefonicky na: **323 605 782, 733 102 901**.

Nadační fond podporuje mladé lidi vyrůstající v náhradních rodinách

Nadační fond již 14. rokem podporuje náhradní rodiny. V letošním roce jsme dali prostor mladým lidem, kteří vstupují do samostatného života. Jsme moc rádi, že můžeme představit dva nové projekty, a navázat tak na potřeby, přání i sny mladých lidí vyrůstajících v náhradních rodinách. Dát jim šanci v jejich osamostatňování a najít „své místo“ v životě, v práci a ve společnosti.

„Plníme přání, myslíme na druhé“

Za velkorysé finanční podpory firmy ČEZ, a. s. připravujeme projekt „Plníme přání, myslíme na druhé“. Cílovou skupinou budou **mladiství nad 17 let**. Nadační fond na základě žádostí pěstounských rodin a výjezdů do nich bude dle kritérií projektu pomáhat 25 dětem z náhradních rodin v 8 regionech v ČR.

Projekty, které mohou být podpořeny: studium, výuka v hudební škole, počítač, odborné kurzy, seznamovací či výukové školní pobyty, výukové pomůcky, sportovní soustředění, osamostatnění se (příspěvky na vybavení bytu). Předání finanční částky proběhne formou osobního předání šeku v prosinci 2010.

„Moje nová šance“

Dalším zajímavým projektem pro rok 2010 je pilotní projekt za finanční účasti firmy LMC, s. r. o. s názvem „Moje nová šance“. Cílovou skupinou je **20 mladistvých se zdravotním znevýhodněním ve věku od 15 do 25 let**. Smyslem a cílem projektu je jednak zjistit, kolik mladých lidí s handicapem žije v náhradních rodinách a připravuje se na budoucí povolání, a jednak jaké mají tito lidé možnosti uplatnění v zaměstnání.

Podpora se bude týkat například oblastí: vzdělávání, internátu, dopravy, výukových pomůcek.

Formou dotazníku zmapujeme počet dětí, jaké školy navštěvují, jejich plány na budoucí povolání, pracovní omezení, možnosti zaměstnání v regionu, kde žijí. Vybraným mladým lidem poskytneme příspěvek. Zároveň uspořádáme dva jednodenní semináře na Moravě a v Praze. Zaměstnanci firmy seznámí účastníky například se psaním životopisů a motivačních dopisů, jak hledat práci přes internet, jaké jsou aspekty zaměstnávání osob se zdravotním postižením a jaké mají další možnosti při hledání nového zaměstnání.

Díky těmto projektům umožníme přípravu vybraného studia či povolání, o které se mladý člověk zajímá, baví ho a z jeho pohledu je perspektivní. Můžeme tak společně podpořit jeho talent, rozšířit jeho povědomí o pracovních příležitostech a usnadnit start do nové etapy života.

Poděkování za finanční podporu na projektech patří firmám ČEZ a LMC.

Těšíme se na spolupráci s mladými lidmi a budeme stále podporovat myšlenku konkrétní pomoci konkrétnímu dítěti. Nepřestáváme se dívat kolem sebe a vidět právě Vás a Vaše přání a potřeby nejen na startu do života.

Zavádíme novou službu:

Odlehčující služba pro náhradní rodiny

Potřebujete si odpočinout?

Máte pochůzky po úřadech?

Chcete se zúčastnit vzdělávacího semináře nebo supervize?

Potřebujete si zajít k lékaři?

Uvítáte pomoc s doprovodem dětí na kroužek?

Chcete si na sebe s partnerem udělat čas?

Hodilo by se Vám hlídání dětí?

Pomůžeme Vám se zajištěním krátkodobé péče o děti.

Proč budeme službu poskytovat?

Služba vychází z potřeb Vás – rodičů a pěstounů, kteří jste po odlehčení dlouhodobě volali. O důležitosti tohoto typu podpory jsme se přesvědčili i při mapování potřeb náhradních rodin v minulém roce. Praxe potvrzuje náročnost náhradního rodičovství, mimo jiné i proto, že je vykonáváno prakticky nepřetržitě, bez nároku na volno nebo dovolenou. Odlehčení nabízí rodičům možnost krátkodobé zastupitelnosti.

Jak a komu službu poskytujeme?

Nabízíme zajištění krátkodobé péče o děti vyrůstající v náhradních rodinách v Praze a středních Čechách. Odlehčení mohou rodiče využít od pondělí do čtvrtka v rozmezí 8–18 hod. Služba je terénní, poskytovaná přímo v rodinách. Dle domluvy je možno ji využít i jinak (např. doprovod dětí na kroužky). Frekvence poskytování služby se odvíjí od individuální domluvy, a především limitu stanoveného pro vyčerpání této služby. Odlehčení je pilotní projekt a v průběhu roku 2010 bude poskytováno zdarma.

Co může služba rodinám přinést?

Náhradním rodičům služba může přinést prostor pro nezbytnou regeneraci sil, péči o sebe samé, udržování sociálních kontaktů i vzdělávání. Služba může předcházet různým zátěžovým situacím v rodinách nebo na ně reagovat. Dětem tato služba přinese nové podněty a zkušenosti, může rozvíjet jejich sociální dovednosti a individuální zájmy.

Službu poskytují zkušení pěstouni a pracovníci OS Rozum a Cit.

Kde se informovat o podrobnostech?

Bližší informace o službě Vám poskytneme na tel. čísle: **774 499 305** nebo na e-mailové adrese: **bg@pestounskapece.cz**. Se zájemci se domluvíme na způsobu provádění služby a počtu hodin, které může OS Rozum a Cit rodině poskytnout.

V rámci projektu Odlehčující služby nabízíme také možnost víkendových pobytů pro děti:

První pobyt proběhne v listopadu 2010, a to od sobotního rána do nedělního odpoledne v krásném prostředí Olivovy dětské léčebny v Říčanech. Celodenní péči a program pro děti zajistí pracovníci OS Rozum a Cit. Kapacita pobytu bude omezená a upřednostněni budou klienti, kteří Odlehčující služby využívali už v pilotní části projektu (květen–říjen 2010). **Zájemci o bližší informace – kontaktujte nás!**

VAŠE DĚTI v našich DOBRÝCH RUKÁCH...

System péče o sociálně znevýhodněné děti

Není to tak dávno, kdy jsme Vás seznamovali s prvními výsledky tehdy nového projektu „System péče o sociálně znevýhodněné děti ve Středočeském kraji“. Stěžejním cílem bylo posílení spolupráce organizací, institucí a odborníků v oblasti péče o děti žijící mimo vlastní rodinu nebo ohrožené umístěním do ústavní péče. Projekt si kladl za cíl posílit vzájemnou koordinaci pomoci dětem v ohrožení a zavést do praxe metodu případových konferencí.

V současné době své dvouleté úsilí zakončujeme, a rádi bychom se proto podělili o radost, kterou máme z propojování služeb a modelu spolupráce mezi jednotlivými odborníky a rodinami.

Pro bližší představu o činnosti projektu a jeho významu jsme požádali jednu z pěstounek o předání své zkušenosti. Její rodina se díky tomuto projektu dostala do oné „sítě služeb“, jejíž vytváření jsme si na začátku vytkli jako jeden z cílů.

S paní K. jsme se viděli poprvé v listopadu loňského roku. Byla tenkrát v těžké životní situaci. Pěstounská dcera se dostala do puberty, kterou těžce prožívala a rodina si nevěděla rady, jak situaci zvládat jen vlastními silami. Pěstounka se obrátila na svou sociální pracovníci, jak byla zvyklá. Měla k ní, lety prověřenou, důvěru. To se odehrálo na OSPOD v jednom z míst, kde od září loňského roku pomáháme pracovníkům zavádět do praxe tzv. PŘÍPADOVÉ KONFERENCE.

Tedy, laicky řečeno jedná se o společná setkání klientů, pracovníků OSPOD a odborníků, s cílem nalézt nejlepší řešení těžké situace klienta a jeho rodiny. Cílem je takové propojení služeb a sil, aby byla pomoc účinná, klientovi na míru šitá a za jeho aktivní spolupráce.

A právě toto setkání bylo rodině nabídnuto. Sešlo se nás osm: především paní K. a její dcera i syn, dále sociální pracovníci v pozici svolavatele a odborného garanta, Občanské sdružení Rozum a Cit v roli pořadatele a technického garanta, kolegyně v roli facilitátorky, vedoucí vychovatelka z internátní školy, kam dcera chodí a paní psychologka z programu Doprovázení náhradních rodin našeho sdružení.

Citace ze zápisu z případového setkání:

„... Matka (paní K.) seznámila ostatní se svým pojetím těžkostí... poté

hovořila klientka o tom, jak celou situaci vnímá ona... sociální pracovníci rodiny doplnila, co již bylo podniknuto.... rodina byla velice otevřená ve svém vyprávění .... byly stanoveny priority (viz. individuální plán) a setkání pokračovalo hledáním možných řešení.... zúčastnění byli v přístupu aktivní a naklonění najít řešení co nejlépe vyhovující klientce a celé rodině.... v tomto procesu byly zvláště zvažovány předpoklady úspěchu, rizika, podmínky apod.... po výběru nejlepší možné alternativy řešení byl sestaven individuální plán péče...“

Domluvili jsme se na zahájení spolupráce v rámci Poradenského centra a během krátké doby byla rodina zařazena do programu Doprovázení pěstounských rodin. Jak spolupráce probíhala a probíhá v současnosti, o tom už necháme mluvit samotnou paní K.:

Jak jsem se setkala s občanským sdružením Rozum a Cit:

„Vychovávám dvě poloromské děti. Karolínku, kterou mám od 2 let (dnes jí je 16) a jejího 11letého bratra Milana. Ten je v naší rodině teprve druhým rokem, protože jsme ho dlouho nemohli najít.

Jelikož je Kája, jak naši slečně říkáme, v pubertě a zvládá ji dost těžce, začala se situace u nás v rodině měnit, dalo by se říci komplikovat. A to až tak, že jsem ji začala konzultovat s naší sociální pracovníci na OSPOD, která mi několikrát doporučila obrátit se na Rozum a Cit.

Jenže! Tomu já jsem se velmi vehementně bránila! Nesmírně jsem se bála zejména toho, aby mi děti někdo nesebral, aby nějakí cizí lidé nepokazili, na čem s dětmi léta pracujeme. Moc, moc je totiž já i můj manžel milujeme. Jsou prostě naše! A měli bychom si tedy vědět rady, zvládat situaci... nebo snad ne?

Dnes lituji, že jsem to takhle viděla, podlehla svým obavám a neposlechla hned.

A co se dělo poté, když jsem konečně svolila a odhodlala se setkat tváří v tvář s dalšími lidmi, nabízejícími pomoc na tzv. případové konferenci?

Již dvakrát jsme byli na společné víkendové akci s Rozumem a Citem. Na první nám pomáhala paní Lída Hanušová a pan Pavel Kopta. Ten mě, řeknu vám, tedy odhadl okamžitě! Zpočátku mě, pravda, vyděsilo, že bych se měla chopit pastelky a barev a začít malovat. Já, která z výtvarné výchovy měla vždy spíš kopřivku než dobrý pocit. A to ještě přede všemi ostatními!

Pobyt jsme totiž absolvovali s dalšími 4 rodinami, které ale už v projektu Doprovázení, v jehož rámci se tento víkend uskutečnil, byly druhým rokem. Zato my jsme byli úplní nováčci! No řeknu vám, chtěla jsem utéct! Doslova – při mém pokusu vzít do zaječích mě nachytil, našťastí, sám arteterapeut, pan Kopta. Už jsem si na chodbě obouvala boty...

Všichni nám pomohli náročnou situaci zvládnout a pomalu jsme se já, můj muž i obě děti začali zapojovat do práce a zjistili jsme, že je to vlastně fajn. A co jsme se toho o sobě dozvěděli! Víkend jsme si nakonec moc užili a na výsledky práce jsme pak navázali s paní Hanušovou, která nás „doprovází“ při pravidelných setkáních. Jak to vypadá? Jezdí za námi tak 2x měsíčně a pracujeme všichni společně. Většinou nám zadá nějaký domácí úkol (např. udělat koláž, něco namalovat či napsat) a výsledky se zabýváme společně.

Musím říct, že proti „domácím úkolům“, jsme se zpočátku ohrazovali, ale kdybyste věděli, kolik legrace si celá rodina užijeme při jejich tvorbě, vůbec byste se nedivili, že se teď už těšíme, s čím zase naše průvodkyně přijde. Právě teď jsme začali všichni pracovat na „Knize života“. To už sice není taková legrace, ale naší vzájemné souhře, pochopení a toleranci pro ostatní členy rodiny to moc prospívá. A ta legrace, nebo někdy i pár slziček přichází, když si přitom vzpomeneme na zážitky, které jsme už dávno zapomněli. Naše průvodkyně je prostě skvělá a my se vždy těšíme na její další návštěvu. Dokáže poradit, pomoci, ale zejména podržet doprovázenou rodinu, když je třeba.

A že nám pomáhá celý program Doprovázení, o tom nemám žádné pochyby. Asi před dvěma týdny jsme se vrátili z dalšího víkendu. Tentokrát jsme se sami rozhodli využít nabídky dalšího projektu Občanského sdružení Rozum a Cit a přihlásili jsme se na pobyt „Dotek jako lék“, pořádaný v rámci programu „Vzdělávací a terapeutické služby“.

A to byl opravdový balzám! Na tělo, na duši, na pocuchané nervy... Vládla tu skvělá atmosféra – jak mezi jednotlivými rodinami, tak i mezi nimi a terapeutickým týmem (vlastně týmy – byli tady lidé jak z Rozumu a Citu, tak i z OS Šafrán) navzájem. Měli jsme možnost seznámit se s „kolegy pěstouny“, kteří jsou na tom mnohdy jako my, řeší podobné problémy, a tak najít úlevu v pocitu, že v tom nejsme sami.

Program – masáže, relaxace, hudba – přinesl radost, veselí a uvolnění nejen pro děti, ale také pro nás, věčně (a někdy zbytečně) ustarané dospělé. Děcka na tento zážitek neustále vzpomínají a už se všichni těšíme, kam vyrazíme příště (...no, my to víme, už máme vybráno)

Zkrátka, jak vám říkám, škoda, že jsem neposlechla hned! Mohla jsem se cítit lépe o tolik dřív! Obě děti jsou teď klidnější, já v sobě cítím více síly, našli jsme s manželem odvahu řešit některé problémy. A hlavně s Kájou je zase řeč, zlepšilo se její nahlížení na školu i internát, kde přes týden „bydlí“, doma přestalo neustálé hádání a dohadování. Někdy ji až skoro nepoznávám!

S Rozumem a Citem budeme ještě rok spolupracovat v programu Doprovázení a jsem hodně zvědavá, jakými cestami se budeme ubírat. Už teď je mi smutno, když si vzpomenu, že se budeme taky jednou loučit... Ale ostatních programů se určitě budeme účastnit i nadále!

A co bych chtěla říci vám, čtenářům, na závěr? Jen jedno doporučení: neváhejte a máte-li tu příležitost, chytněte ji, jak se říká, „za pačesy“ a jděte do toho hned. Lidé z Rozumu a Citu vám pomohou ve vaší rodině posílit nebo obnovit ten správný klid a pohodu.“

Pěstounská rodina ze středních Čech

Mluvme s dítětem o biologické rodině – část první

Veronika Uhlířová – psycholog Poradenského centra OS Rozum a Cit

Příběh o vlastní rodině zůstává dlouho skryt v nitru dítěte a pro pěstouna bývá těžké se k němu dostat. Přesto tento skrytý příběh bývá bolestným tématem jak pro samotné dítě, tak pro náhradní rodiče. Spousta pěstounů balancuje mezi různými názory: Mám s dítětem o biologické mámě mluvit? Nebo nemám? Není to tak lepší? Zapomnělo už na své vlastní rodiče? Nemluví o nich, asi zapomnělo...

Cílem tohoto článku je přiblížit různé úhly pohledu vyskytující se ohledně ne/mluvení o biologické rodině. Snad Vás to inspiruje a pomůže pochopit některé věci. Také se omlouvám, že z důvodu jednoduššího pochopení textu používám jasné terminologické rozlišení mezi rodiči na „rodič biologický, vlastní“ a „rodič náhradní“. Víím, že spousta z Vás se cítí skutečnými rodiči a označení „náhradní“ může být nepříjemné.

Strach ze zranění – nezranit dítě, nezranit sebe, nezranit pěstouna

Téma „biologická rodina“ provází základní pocit – pocit strachu z citového zranění. Tento strach se objevuje na několika frontách.

První frontou je **strach pěstouna, aby dítě nezranil**, kdyby s ním mluvil o vlastní mámě. Pěstoun většinou dobře tuší, že vzpomínky dítěte na mámu bývají bolestné (ať už z toho důvodu, že se dítěti stýská nebo z opačného, že na mámu zanevřelo, protože mu ubližovala atd.), a právě proto téma biologické mámy radši neotvírá. Bojí se, že mu ublíží, a obává se navíc vlastní bezradnosti, co s tím, když opravdu dojde k citovému zranění. Nejeden pěstoun má nepříjemnou zkušenost, že téma biologické mámy či dokonce sporého kontaktu s ní dítě tak emočně rozhodí, že ho pak dává „do kupy“ delší dobu.

Doporučení:

Pokud si uvědomujete, že mluvit s dítětem o vlastní rodině je důležité a nevíte, jak na to, existují 2 návodné „příručky“, které pomáhají. Jsou to Kniha života a Moje album. Obě publikace provázejí dítě pomocí citlivých otázek, ukotvují mu rané vzpomínky a základní fakta o vlastní rodině, dávají mu prostor pro fantazie o rodičích a zároveň nezapomínají na rodinu náhradní. Dítě je tak spolutvůrcem svého příběhu, který začíná jeho narozením, zaznamenává důležitý zlom (příchod do náhradní rodiny) a věnuje se i dalším rokům jeho života. Tyto příručky pohlíží na oba rodiče (vlast-

ního i náhradního) s respektem. Role pěstouna může být právě ve společném vyplňování příručky s dítětem, provázení ho návodnými otázkami, v poskytování vhodných informací. Tím vzniká mezi pěstounem a dítětem důvěra a otevřený prostor pro rozhovor o citlivém tématu. Nenásilnou formou je také společné čtení knih, kde se tato problematika vyskytuje, např. Všude dobře, doma nejlíp, Holka z popelnice, Šafránčin anděl, Štěstí chodí po špičkách, Indiáni z Větrova, Vadí nevadí, Hra o Elišku aj.

Druhá fronta **strachu z citového zranění se týká osoby samotného náhradního rodiče**. Dítě má svou vlastní mámu rádo i přes všechna negativní fakta a vzpomínky. A to je kámen úrazu, který si spousta pěstounů uvědomuje. My dospělí lidé někdy neumíme pochopit, jak to, že dítě, které bylo např. zanedbáváno nebo odmítáno vlastní mámou, ji stále miluje a idealizuje si ji, když přeci teď už vyrůstá ve funkční láskyplné náhradní rodině. Jak je tedy možné, že dítě stále svou vlastní mámu má rádo? V tomto nepochopení a nepřijetí lásky dítěte k vlastní mámě je zárodek strachu. Strachu o sebe jako náhradního rodiče majícího pocit, že musí čelit konkurenci biologické mámy. Pěstouna pak trápí nevděk dítěte, že si neváží toho všeho, co mu jako náhradní rodiče dali – přípravu do školy, svůj čas a energii, starostlivost někdy na úkor vlastních bezproblémových dětí. V noci ho tiší při nočních můrách, kupují mu spousty věcí, prožívají s ním jeho trápení ve škole či mezi kamarády, učí ho mluvit, chodit, léčí jeho nemoci, trpí nespavostí z jeho prohřešků, bojují za něj proti názoru širší rodiny, přišli o své přátele... A tak nechápou, proč dítě stále miluje svou mámu, kterou téměř neznalo, která dala přednost třeba chlapovi před péčí o své děti, mámu, která odvedla sama dítě do dětského domova, mámu, která ho nutila krást jídlo, protože mu ho sama nedovedla dát, mámu, která třeba fetovala a dávka jí byla bližší než ono malé dítě. Pěstoun si pak klade otázku: Jak to, že pro něj nejsem nejdůležitější já, když jsem mu všechno dal/a? Proč pro něj nejsem mámou/tátou já? A právě tyto pochybnosti, nepochopení vnitřního dilematu dítěte, vedou k tomu, že pěstoun začne soupeřit s obrazem biologického rodiče v očích dítěte. Někteří náhradní rodiče tak dítěti vyčítají, že si mámu idealizuje a že se po ní ptá, a tím mu vnucují pocit provinění: „Tvoje máma se o tebe nestarala, nechtěla tě, fetovala... kdybys u ní zůstal, dopadl bys špatně. To my jsme tvoji praví rodiče. A ty si toho nevážíš!“ Někteří pěstouni bojují s konkurencí ještě drsněji a špiní vlastní mámu různými nadávkami a sprostými označeními. A pak je tu ještě jedna skupina náhradních rodičů, kteří na to jdou strategicky a zjiště: „Jo, tak tobě se u nás nelíbí? Nechceš se učit? Já ti nadávám? Ty si myslíš, že by ti u mámy bylo líp? Tak jo! Jestli chceš, budeš to mít! Obleč se a pojedeme se za ní podívat. Ať vidíš, jak žije a jak bys dopadl. A pak mi řekni, kde chceš žít!“

Posléze tento pěstoun odveze dítě k E55, ukazuje mu prostitutky a říká, že takhle dopadla jeho máma a jestli chce, může své bydlo vyměnit... Nebo ho přiveze před věznici, mezi bezdomovce,... a opakuje se totéž. Všechny tyto způsoby boje s konkurencí nejsou pro dítě fér a velmi mu ubližují. Pěstoun z nich může mít krátkodobý pocit vítězství, protože dítě se ve svých otázkách po mámě odmílí, ale vítězství je to pouze falešné.

Vlivem těchto neférových způsobů boje s konkurencí biologické mámy se už dítě nechce svěřovat. A tak začne žít dvojitý život – jeden dle toho, jak si pěstoun přeje – dítě už nemluví o své mámě, neptá se po ní. Druhý život je jeho vnitřní, kde si mámu vyfantazíruje jako krásnou, bohatou a hodnou ženu, představuje si, jak se jednou setkají a ona stejně jako v „Poště pro tebe“ ho v slzách obejmě. A protože tento život zůstane vnitřním, tak pěstoun již neví, co se v duši dítěte děje a ztrácí také jeho důvěru. V těch nejhorších případech reaguje dítě na očerňování vlastní mámy tak, že uteče z domu mámu vyhledat, chce se přesvědčit, že ho stále má ráda a že by se o něj starala, jen kdyby k tomu měla podmínky. Snaží se tak zvrátit hanlivé tvrzení pěstouna. Pevně věřím, že výše zmíněné situace se dějí ojediněle a že se dnes přistupuje k dítěti citlivě a s respektem k jeho pocitům.

Doporučení:

Určitě se ptáte: „Tak co teda mám dělat“? Po mnoha rozhovorech s dětmi a zkušenými pěstouny mám jen jedno velké doporučení: do boje s konkurencí nevstupujte. Pokud s vlastní mámou dítěte budete bojovat, uženete si právě ono citové zranění, nebo ho způsobíte dítěti. Dítě jednou možná bude cítit vděk za Vaši péči a možná Vám jednou zrale řekne, že rodiči jste pro něj byli právě Vy. Ale to je před Vámi ještě mnoho let. Možná na to přijdou Vaše pěstounské děti, až samy budou vychovávat své ratolesti. Buďte trpěliví. Do té doby zkuste přijmout fakt, že dítě o své vlastní mámě sní, potřebuje pozitivní představu o ní, aby si mohlo samo o sobě myslet také pozitivní věci. Chce vědět něco ze své minulosti. Potřebuje mámu za svůj pobyt v DD omluvit... Když tento fakt přijmete, nebudete mít chuť bojovat. Věřte, že se Vám uleví. Pomůžete tím také dítěti, protože Vám bude důvěřovat a bez obav se s Vámi o své minulosti i představách bavit. Budete tak vědět o jeho vnitřním světě a stanete se pro něj jakýmsi průvodcem a přítelem na cestě vyrovnávání se s vlastní minulostí.

Pokud však ve Vás stále hlodá „červík“ nutící ke konkurenčnímu boji, naučte se o svých pocitech a strachu s dítětem mluvit. Díky tomu dítě porozumí Vašemu trápení, dokáže Vás pak i ujistit, že Vás má rádo a chce zde žít, že je mu v téhle „nové“ rodině dobře, ale že se mu taky stýská po rodině vlastní. Ve chvíli, kdy Vám dítě ukáže svou rozpolcenost – mám Vás rád, ale stýská se mi ještě po někom jiném – tak věřte, že důvěra je navázána a Vy mu

s jeho dilematem můžete roky pomáhat, hovořit s ním o tom a zůstat na neutrální půdě. Stejně jako Vy potřebujete pochopení od dítěte pro svůj strach, tak i dítě potřebuje pochopení pro své protichůdné pocity.

Třetí frontou strachu je **strach dítěte, aby nezranilo náhradního rodiče**. Děti bývají mnohdy vnímavé, a tak si uvědomují, že pěstounovi nedělá dobře, když se mluví o původní rodině. Rozpoznají to nejen z toho, jak si pěstoun říká o vděk za péči, ale také z lásky, kterou k němu náhradní rodič chová. Dítě ví, že pěstounovi může jeho láska k původní rodině ubližovat. A taky toho naopak někdy umí využít pro svůj prospěch – když pěstoun chce po dítěti splnit nějakou domácí povinnost (vynést koš, učit se, stlát si), tak slýchá: „Kdybych byl u mámy, tak bych tohle nemusel dělat...“, nebo „Máma mi všechno povolila, a tady to je jako na vojně...“. Někdy vytáhne těžší kalibr: „Ty nejsi moje máma! Ty jsi cizí ženská! A nemáš právo...“. A našla by se řada dalších příkladů. Když si je ale znovu promítneme, musí nás logicky napadnout, že dítě moc dobře ví, že jeho náklonnost k původním rodičům umí ty náhradní ranit. Děti ale nevyužívají toto uvědomění jen jako zbraň, ale taky z opačných důvodů – radši o vlastní mámě nemluví, aby pěstouny nezranily. Mlčí z ohleduplnosti. Některé se dokonce snaží zapomenout na svou minulost, aby měly pocit, že existuje nová šance, nová rodina a nový životní příběh. A také existují děti, které by rády hovořily o své minulosti a spoustě emocí, ale neví jak. Nedivím se, že je pak pěstoun zmatený a netuší, z kterých důvodů vlastně dítě o své vlastní rodině nemluví.

Doporučení:

Odpověď zjistíte jen tak, že se dítěte zeptáte a povíte mu o svých pochybnostech a nejistotě. Pokud Vám dítě svěří, že se o původní rodině bojí mluvit, protože si myslí, že to k Vám není fér a nechce Vám ubližovat, snažte se mu nabídnout si o těch věcech promluvit. Určitě mu nelžete, že Vás to nebolí, spíš pravdivě přiznejte své pocity, ale ubezpečte ho, že jste dospělí lidé, kteří si s tím poradí a své pocity zvládnou. Vybídněte je, že o své rodině může mluvit a že mu budete posluchači. Podobné to je, když Vám dítě řekne, že by rádo vygumovalo svou paměť a že chce za svou minulostí udělat tlustou čáru. I když se tento požadavek může zdát splnitelnější, opak bývá pravdou. Za tímto tvrzením se totiž většinou skrývá důvod, proč dítě chce s minulostí skoncovat a být někým jiným. Důvodem mohou být smutné vzpomínky, vztek na vlastní rodiče a možná i nenávisť vůči němu atd. Tyto negativní pocity nepodporujte a nezesilujte je. Spíš pomozte dítěti se s nimi vyrovnat, potvrďte mu, že např. to, co mu udělal jeho rodič, bylo špatné, ale fantazírujte s ním, jaké důvody asi vlastní rodič mohl mít, když se takto zachoval. Nejde o to biologické rodiče omluvit, ale podat dítěti jiný úhel

pohledu, který už v sobě nemusí nést tolik důvodů k negativním emocím. V běžném životě pak dítě oceňujte za jeho úspěchy, spolu vyhodnocujte jeho posun, aby mělo možnost žít svou novou šanci, vrůstát do zdravé identity a myslet si o sobě pozitivní věci, i když ví, že je tělesnou součástí biologických rodičů, o kterých si pozitivní věci myslet nedokáže. Pro tu poslední variantu – dítě neví, jak začít mluvit o svém minulém příběhu – doporučujeme, abyste mu toto téma sami aktivně nabízeli a také mu ukazovali, že může mít ve Vás důvěru a bezpečí, ať řekne cokoliv. Možná to budete muset zkusit nabízet několikrát, než se dítě přesvědčí, že opravdu může. Bud'te trpěliví.

Přejeme hodně zdaru a síly. Pokud byste se na téma biologické rodiny cítili příliš sami, nebojte se kontaktovat naše Poradenské centrum.

Příště část druhá – Tvorba pozitivní fantazie o vlastním rodiči

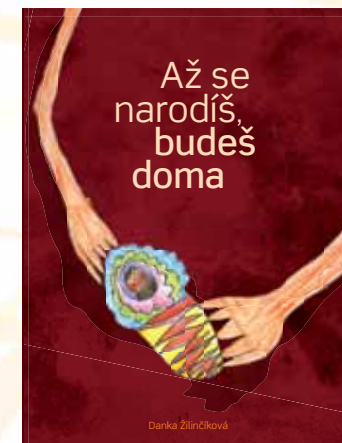

Nabídka publikací:

České vydání knihy „Až se narodíš, budeš doma“

Ve spolupráci s občanským sdružením Návrat a občanským sdružením V zájmu dítěte jsme vydali knihu slovenské autorky Danky Žilínčikové.

Knihy přináší působivé a čtivé příběhy těhotných žen, které zvažují, zda se svého dítěte po porodu vzdát, a dětí, které se takovým ženám narodily. Jedná se o skutečné příběhy vycházející z odborné praxe, navíc doplněné popisem, jak lze citlivě a v co nejlepším zájmu dítěte tyto složité životní situace řešit. Kniha vznikla s cílem podpořit všechny, kdo se jako profesionálové ptají, jak chránit dítě před opuštěním ze strany rodiče a jak chránit vyvíjející se plod v době těhotenství, pokud se těhotná žena pohybuje v „rizikovém“ prostředí. Kniha může sloužit jako praktická „pomáhající“ příručka pro všechny, kteří se setkávají s těhotnou ženou v ohrožení či s opuštěným dítětem.

Ukázka z kapitoly O cestě domů:

Mladá žena, která prošla několika dětskými domovy, odešla ke svému příteli. Když přišla do nemocnice porodit, řekla úplně potichu: „Chci ho dát do adopce. Já se o něj neumím starat.“ Její dvě obyčejné věty úplně mění život dítěti, které se narodilo.

Řekněme, že mu dala jméno Radovan. Narodil se v zimě. Nikdo v nemocnici si ho moc nevšímal. Nebyl nemocný a v zásadě ani moc neplakal. Každý tam měl plné ruce práce. Ostatní miminka v nemocnici kolem něj plakala. A potom někde zmizela a už je nikdy neviděl. Přišla jiná a ta později také odešla. On zůstal na jednom místě. Sem tam k němu někdo přišel, vzali ho do náruče a dali mu napít z lahvičky. Přebalili ho a potom byl zpátky v postýlce. Ani netušil, že by to mohlo být jinak.

„Kdy už si ho jen někdo vezme?“ vzdychla sestřička, když se nad ním sklonila. „Matka byla podivná a otec – kdo ví? Chudáček, skončí v dětském domově jako jeho máma.“

Jednoho dne zazvonil telefon. Pracovnice z úřadu rozhořčeně řekla: „Máme tu takového malého. Matka se ho vzdala a ještě je v porodnici. Víte, nevím, jestli si ho někdo vezme do adopce, ale mohl by někde čekat... u někoho.“

Na jedné lodi aneb Jak uspořádat případovou konferenci v oblasti péče o ohrožené děti

Příručka podává jednoduchý návod, malá doporučení a inspiraci pro konání případových setkání. Nabízí pohled do konkrétní praxe, která vychází z realizace případových setkání na několika pracovištích OSPOD ve Středočeském kraji, a to napříč problematikou sociálně-právní ochrany dětí. Pracovníci Občanského sdružení Rozum a Cit spolu s pracovníky OSPOD vyhodnotili konkrétní zkušenosti do modelu, který může být široce aplikovatelný pro práci s ohroženým dítětem a jeho rodinou. Poslouží zejména svolavatelům, sociálním pracovníkům, facilitátorům a všem, kteří začínají na tento typ práce pomýšlet.

Praktické příručky pro náhradní rodiče

Budování identity dítěte – PhDr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

Dospívající dítě v náhradní rodině – Jana Frantíková, DiS.

Romské dítě v náhradní rodině – Mgr. Martina Vančáková

Využití arteterapie v náhradní rodině – Mgr. et Bc. Pavel Kopta

Děti a sexualita – Toni Cavanagh Johnson, Ph.D.

Tyto publikace si můžete objednat na telefonních číslech: **323 605 782, 733 102 901** nebo na e-mailové adrese: **poradna@rozumacit.cz**.

V elektronické podobě jsou také ke stažení na **www.rozumacit.cz** nebo na **www.pestounskapece.cz**.

„Prožívat několik životů – deset let v osudech pěstounských rodin“

Kniha přináší v časovém rozmezí deseti let autentická svědectví z pěstounských rodin. Autorka Hana Soukupová zaznamenala osudy několika vybraných rodin, jejichž svědectví jsou pokusem o nezkraslený pohled na pěstounskou péči, její potřebnost a smysl, ale poukazuje i na úskalí, která s sebou přináší. Dramatické osudy dětí bez domova osloví všechny, kdo se hlouběji zamýšlejí nad vlastním rodičovstvím, mezilidskými vztahy a stavem dnešního světa.

„Bubu – Vánoční příběh“

Ne, černošek Bubu není bubák, který se vloudil do Vánočního příběhu. Je to kluk, který zůstal sám, ačkoliv jeho otec je černošský král a matka baletka, nejkrásnější ze všech, právě cestuje po světě s cirkusem. Vánoční příběh je trochu jako moderní pohádka – podobenství s dobrým koncem. Kromě dětí, psů, koček a hada v něm vystupují právník Karel a vychovatelka z dětského domova Dora, kteří jako Bubu také něco hledají a díky kouzlu štědrovečerní noci se jejich cesty nakonec protnou. Příběh Moniky Elšíkové o chlapci z dětského domova, který hledá novou rodinu.

„Dary se přece nevracejí“

Kniha vypráví nejen o vzniku jedné atypické rodiny, ale také o radostech a úskalích pěstounské péče z pohledu ženy, která se netradičním způsobem stala pěstounkou a opatrovnici dvou starších děvčat.

„Domov je místo, odkud tě nevyhodí“

„Máme volné místo u stolu!“

Takto autorka knihy MUDr. Dagmar Zezulová odpovídá zvědavým tazatelům na otázku, proč se její rodina rozhodla poskytnout domov dalším dětem. Svě zkušenosti pak shrnula v této knize, kde poutavě a zároveň realisticky „pootvírá dveře“ do života jedné pěstounské rodiny.

Knihy jsou k dostání v běžné síti knihkupců nebo k zakoupení na akcích pořádaných OS Rozum a Cit. Knihy také zasíláme na dobírku (možnost objednání na e-mailové adrese: poradna@rozumacit.cz nebo telefonním čísle: 323 605 782).

Poděkování NROS – nadaci rozvoje občanské společnosti

Nadace rozvoje občanské společnosti posiluje rozvoj neziskového sektoru, dárcovství a dobrovolnictví, a tím přispívá k rozvoji občanské společnosti v České republice. Je významným podporovatelem pilotních projektů také v oblasti péče o znevýhodněné děti.

V minulosti jsme od NROS několikrát obdrželi finanční podporu, která nám umožnila začít realizovat služby, jako je Doprovázení náhradních rodin, ale také v současnosti například případové konference. Poslední příspěvek jsme získali na projekt „Systém péče o sociálně znevýhodněné děti ve Středočeském kraji“, prostředky na nějž plynuly z **Blokového grantu pro NNO**, který je určený k podpoře projektů ze širokého spektra oblastí.

Na bližší informace k Blokovému grantu jsme se zeptali pana **Bojana Šuha**, programového ředitele NROS.

Jak byste zhodnotil dosavadní výstupy programu?

„V současnosti se nacházíme na konci prvního programového období. Poslední projekty financované z tohoto mechanismu končí v červnu letošního roku a v návaznosti na to proběhne závěrečné hodnocení. Již nyní ale víme, že **dopad programu byl mimořádný** a **indikátory dosažených výsledků několiknásobně překročily očekávané hodnoty.**“

Kolik projektů NROS celkem z Blokového grantu podpořila?

„Z mechanismů Norska a EHP bylo celkem financováno 181 projektů. Do tří kol výběrových řízení jich bylo ale zasláno 1114. Celkem jsme v tomto období rozdělili přes **9,3 milionu EUR.**“

A jaké vyhlídky máte do budoucna?

„Letos poprvé za 15 let nevyhlašujeme žádné výběrové řízení na rozdělení prostředků z EU nebo Norských fondů, u kterých se prozatím čeká na schválení programu pro další období. Proto se snažíme vyhledávat jiné formy asistence a podpory českým neziskovým organizacím – jedna z nich je i projekt zaměřený na rozvoj česko-norského partnerství. Mimo to samozřejmě běží další nadační projekty, jako je Pomozte dětem!, 3P nebo Make a Connection“

Úsilí a činnosti NROS si velice vážíme a **DĚKUJEME** za poskytnutou důvěru a podporu!

DĚKUJEME náhradním rodinám za aktivní zájem o vzdělávání a služby podporující děti vyrůstající v jejich rodinách!

Za **spolupráci DĚKUJEME** především:

Středisku náhradní rodinné péče a PhDr. Věduně Bubleové, Krajskému úřadu Středočeského kraje a Ing. Elišce Králové, PaedDr. Michaelu Chytrému, Mgr. Pavlu Koptovi, PhDr. Jeronýmu Klimešovi, PhDr. Miloslavu Kotkovi, Kamile Laudové, Ing. Janu Bartoškovi, Dagmar a Vráťovi Kratochvílovým, Občanskému sdružení Hyperaktivita a Mgr. Terezii Pemové, OSPOD v Říčanech a Mgr. Evě Špejzlové a Michaele Šlajsové, OSPOD v Kolíně a Ing. Aleně Krchové, OSPOD v Benešově a Mileně Macháčkové, OSPOD v Brandýse nad Labem a Haně Jandusové, Mgr. Petře Krupičkové, Karolíně Koubové, Mgr. Kateřině Šlesingerové, Mgr. Terezii Gardiner, Dance Žilinčkové a slovenské organizaci Návrat, PhDr. Vratislavovi Strnadovi, Mgr. Janu Hesounovi, Mgr. Janě Herbst, MUDr. Janu Pfeifferovi, Lucii Hulánové, Mgr. Kamile Kudlvasrové, Mgr. Anně Lauschmannové a dalším spolupracovníkům a lektorům.

Za **finanční podporu** našich projektů **DĚKUJEME**:

Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, Magistrátu Hl. m. Prahy, Nadačnímu fondu J&T, Nadaci táta a máma, Nadaci O2 a Nadačnímu fondu Albert.

Nadace O₂

NADAČNÍ FOND J&T

Zvláštní poděkování za dlouholeté partnerství a finanční podporu našich projektů patří Nadačnímu fondu Rozum a Cit.

Za finanční dar děkujeme také firmám **ICP, s. r. o., EPI-Centrum, s. r. o.,** a **LMC, s. r. o.**

Projekt „Systém péče o sociálně znevýhodněné děti ve Středočeském kraji“ je financován grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti, Nadací táta a máma a Nadačním fondem Rozum a Cit.

Občanské sdružení Rozum a Cit

Trvalé sídlo: Jablonského 639/4, 170 00 Praha 7

Korespondenční adresa: Na Výsluní 2271, 251 01 Říčany

www.rozumacit.cz, www.pestounskapece.cz

ČÚ: 268043028/5500

IČO: 70828181

